

Kitap İncelemesi: Kitabı'l Hâlid, Emîn Er-Reyhânî

Book Review: *The Book of Khalid by Ameen Rihani*

Doç. Dr. Mehmet BÖLÜKBAŞI

Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arapça Mütercim ve Tercümanlık Bölümü,

Bartın, Türkiye

ORCID: 0000-0002-5923-3920 e-mail: blkbamehmet@gmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Cite as/Atıf: Bölükbaşı, M. (2024). Kitap İncelemesi: Kitabı'l Hâlid, Emîn Er-Reyhânî. *Fikriyat Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 117-123.

Makale Türü / Article Types: Kitap Kriği / Book Review

Geliş Tarihi / Received: 23.04.2024 **Kabul Tarihi / Accepted:** 06.06.2024

Yayın Tarihi / Published: 30.06.2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran/June 2024

Cilt/ Volume: 4 Sayı/ Issue: 1

Sayfa / Pages: 117-123

İntihal / İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two reviewers and confirmed to be plagiarism-free.

Yayıncı / Published by: Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / Siirt University Faculty of Arts and Sciences

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Mehmet BÖLÜKBAŞI). It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Öz

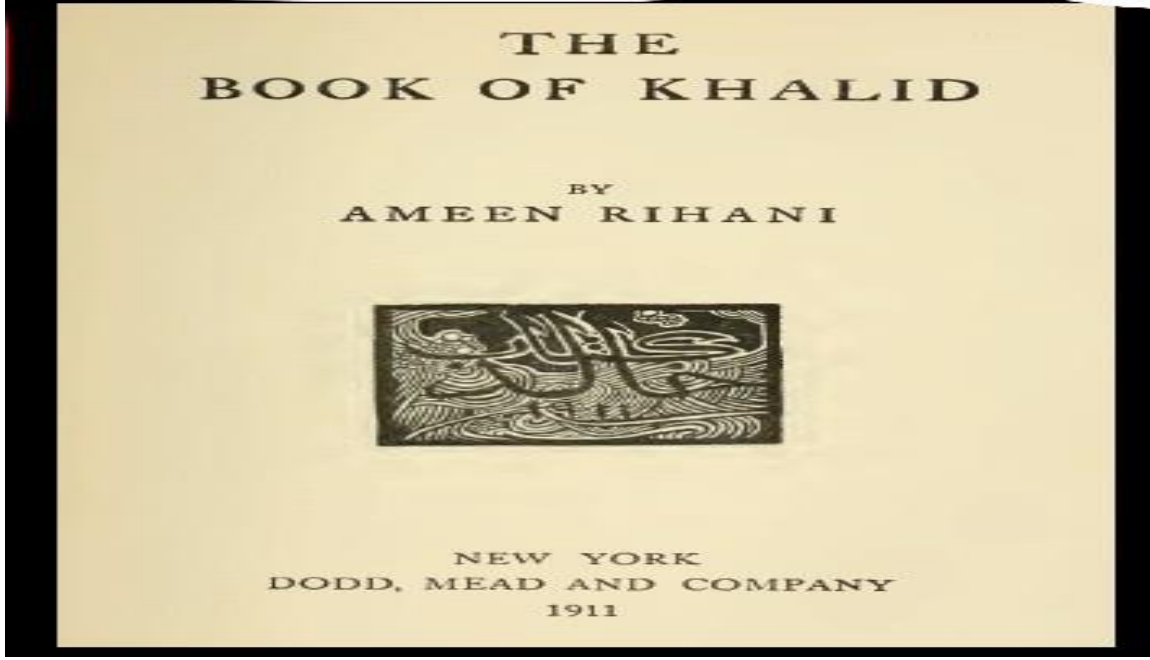
Romanın ana temasında, Doğu ve Batı kültürlerini uzlaştırma ve karşılaştırmaya ağırlık verilmiştir. Emîn Er-Reyhânî, sürekli olarak Amerika'nın erdemleri ve gelecekteki kaderi üzerine kafa yormuş ve bunu Osmanlı İmparatorluğu ile dinî hoşgörüsüzlük ve çatışmalarla mücadele eden Arap dünyasıyla ilişkilendirmiştir. İki farklı kültürü belki de dönemin diğer tüm yazarlarından daha fazla sentezleyen yazar birkaç yıl kaldığı Amerika'yı deneyimledikten onun güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirdikten sonra Lübnan'a geri dönerek Arap halkını doğrudan ilgilendiren bir felsefe geliştirmiştir. Amerika'nın materyalizmi ve ideallerini tutarsız bir şekilde takip etmesi onu sürekli hayal kırıklığına uğratsa da yine de Amerika'nın dünyanın gelecekteki evriminde güçlü bir gücü temsil ettiğine ve Arap dünyasının onun siyasi ideallerinden, dine olan göreceli saygısından, bilim ve ilerlemeyi kucaklamasından bir şeyler öğrenebileceğine inanmıştır. Yazar felsefik düşüncelerine Kitabu'l Halid adlı eserinde yer vermiştir. Eserde Arap milliyetçiliğinin önemi ve gelişmesi ile Osmanlı Dönemi Lübnan'ı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışmada Emîn Er-Reyhânî'nin kaleme aldığı Kitabu'l Halid adlı eserde yer alan olay kurgusu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kitabu'l Halid, Emîn Er-Reyhânî, Göç, Lübnan, Doğu ve Batı kültürü.

Abstract

The main theme of the novel emphasizes the reconciliation and comparison of Eastern and Western cultures. Ameen Rihani constantly reflects on the virtues and future destiny of America and relates it to the Ottoman Empire and the Arab world struggling with religious intolerance and conflict. The author, who synthesized two different cultures perhaps more than any other writer of the period, returned to Lebanon after experiencing America for a few years and evaluating its strengths and weaknesses, and developed a philosophy that directly concerned the Arab people. Although he was constantly frustrated by America's inconsistent pursuit of materialism and its ideals, he nevertheless believed that America represented a powerful force in the future evolution of the world and that the Arab world could learn from its political ideals, its relative respect for religion, and its embrace of science and progress. The author included his philosophical thoughts in his work The Book of Khalid. The work includes information about the importance and development of Arab nationalism and Lebanon during the Ottoman period. In this study, the event fiction in the work The Book of Khalid written by Ameen Rihani is discussed.

Keywords: The Book of Khalid, Ameen Rihani, Migration, Lebanon, Eastern and Western culture.

1. Dış Yapı İncelemesi

Eserin adı: Kitabu'l Hâlid

Yazarı: Emîn er-Reyhânî

Basım yeri ve tarihi: Newyork

Dodd, Mead Basımevi Amerika 1911

Sayfa sayısı: 349

1.1. İç Yapı İncelemesi

1.2.Konu Yönünden

Romanda ağırlıklı olarak çocuk yaşta göç eden Emîn er-Reyhânî'nin otobiyografisi anlatılır. Hâlid ve Şekîb adlı iki Lübnanlı gencin Baalbek Lübnan'dan (Bölge bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu egemenliğindedir) gemiyle Amerika'ya göçlerini ve göçmenlerin yaşadığı zorluklardan bahsedilir. Hâlid ve Şekîb Manhattan'da Battery Park yakınlarında bulunan Suriyeli göçmenler topluluğunun yanına yerleşirler. Bu topluluk Amerika'da yaşayan tipik bir Arap topluluğudur. Hâlid seyyar satıcılık yapmaya başlar. Filistin ile ilgili taklit dinî bibloları ve dinsel materyaller satmaya başlar, Şekîb şairdir. Seyyar satıcılıktan kazandığı paraları biriktirir fakat Hâlid'in kafası karışır, ticari faaliyetlere sırtını döner, çılgınca tüketen Batı Edebiyatına Newyork entelektüellerine ve Bohem (yarınını düşünmeden yaşayan, gününü gün eden, tasasız derbeder bir yaşayışı olan yazar ve sanat çevresine) katılır. Seyyar satıcılık yaparak satmış olduğu taklit ve dinî materyallerin satışının dürüst olmadığını düşünerek kendi seyyar tezgahını yakar.

Pervasızca sürdürdüğü bohem hayat tarzından yorulan Hâlid'in siyasi görüşleri ön plana çıkar, şehirdeki Arap topluluğunun temsilcisi olması önerilir. Hâlid, siyasi çalışmalarında ahlaklı, temiz olmakta ısrar eder ve bu ısrarı yöneticilerle aralarında anlaşmazlık çıkmasına neden olur. Kamu fonlarını yerinde kullanmadığı gerekçesiyle 10 günlük kısa süreli hapse atılır. Şekîb, onun serbest bırakılması için güvence verir. Hâlid, birikmiş borçlarını ödemek için bir süreliğine seyyar satıcılığa geri döner. Bu olaydan sonra Hâlid ve Şekîb Lübnan'a dönmeye karar verir.

Hâlid, Lübnan'a döndükten sonra Amerika'da yaşadığı deneyimleri ön plana çıkar. Bu deneyimler arasında Amerika'da yaşadığı zorluklar nedeniyle hayat tarzını, dünyaya bakışını ve siyasi

görüşlerini sorgulayarak düşüncelere dalar. Hâlid, Lübnan'da yaşadığı yerde bir dizi çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar kiliseye karşıdır. Hâlid, kilise hizmetlerine devam etmeyi, broşürlerini dağıtmayı reddeder. Ayrıca kilisenin fikirlerinin sapkın ve uç olduğunu söyler. Bu söylemleri ve yaptıkları Mârûnî din adamlarını öfkelenendirir.

Diğer yandan, Hâlid genç kuzeni Necme ile evlenmek ister fakat kilise liderleri buna izin vermez. Artan tartışmalar sonucu Hâlid afroz edilir ve Necme zorla başkasıyla evlendirilir. Bunun üzerine Hâlid dağlık ormanlara giderek orada münzevi bir hayata başlar. Bu münzevi dönemde Hâlid Amerika'da öğrendiği siyasi ve kültürel düşünceleri ve Arap dünyasının içinde bulunduğu kültürel ve siyasi ikilemleri düşünür. Ayrıca kendisini geliştirerek ve bağımsız bir birey olarak Arapların sesi olmayı tasarlar. Osmanlı İmparatorluğu'ndan kurtulmak için din birliğinin ve bilimsel ilerlemenin önemini vurgular ve görüşlerini yaymak için yaşadığı ormandan şehre geri döner. Hâlid, farklı şehirlere seyahatler yapar, bu seyahatleri sırasında arkadaşı Şekîb'e periyodik olarak politik ve ruhani konuşmalardan (felsefik) bahseden mektuplar yazar. Yolculukları esnasında, Hâlid Amerikalı Bahai olan Bayan Gotfry ile karşılaşır. Bu esnada Hâlid aşk ve dinle ilgili soruları sorgulamaya başlar.

Daha sonra Hâlid Şam'a gider, burada Ulu Cami'de Batı ve dinî geleneklerle ilgili görüşlerini söyler, Osmanlı yetkilileri onun bu konuşmalarını isyana teşvik olarak algılar ve takip edilerek tutuklanmasının talimatını verirler. Bunun üzerine Hâlid Bayan Gotfry ile birlikte Lübnan'daki Baalbek'e kaçar. Baalbek'in tarihinden, kuruluşundan, öneminden ve tarihi evrelerinden örnekler verir. Baalbek'te bulunan Jüpiter Tapınağından ve geriye sadece 6 kolonunun ayakta kaldığından ve bazı önemli parçalarının kaybolduğundan söz eder.

Şekîb onu Baalbek'te karşılar, bu esnada Necme'nin terk edildiğini, hasta olduğunu ve oğlu ile birlikte olduğunu öğrenir. Osmanlı yetkilileri tarafından takip edildiği için hep birlikte Hâlid, Bayan Gotfry, Necme, Necme'nin oğlu Necd Osmanlı yetkililerinden kurtulmak için Mısır çölüne kaçarlar. Çölde sessiz, sakin birkaç ay geçirirler bir müddet sonra Bayan Gotfry ve Şekîb ayrılırlar. Necme'nin oğlu Necd beklenmedik bir hastalık nedeniyle aniden ölür. Oğlunun ölümüne çok üzülen Necme'nin hastalığı nükseder. Bunun üzerine Hâlid ortadan kaybolur, Şekîb'le irtibatını keser ve nerede olduğu bilinmez.

2.Romanın Yapısı ve Tarzı

Lübnan dağlarında bir süre kalan Arap asıllı Amerikalı yazar Emîn er-Reyhânî'nin 1911 yılında İngilizce yazdığı ilk büyük romanı Kitâbu'l-Hâlid Arap-Amerikan edebiyatında öncü bir edebi eser olarak kabul edilir. Ayrıca Emîn er-Reyhânî çağdaşı olan Halîl Cibrân'ın (ö.1931) çok bilinen Nebi (Peygamber) adlı eserinden etkilenmiştir.

Roman Halîl Cibrân'ın çizimlerinden (çizmiş olduğu resimlerden) izler taşır. Roman diğer Arap-Amerikan kurgusal eserlerinde olduğu gibi Kahire'de Hidiv Kütüphanesinde içerisinde Arapça el yazması ve resimlerin (figürlerin) bulunduğu bir yazmayla başlar.

Roman üç kısımdan oluşmuştur. İnsan, Doğa ve Allah

Her bölüm Cibrân tarafından çizilmiş resimler ve roman kahramanı Hâlid'e atfedilen felsefi durumlarla başlar.

Yazar hikâyenin ilerlemesi için doğrudan okuyucu ile konuşur, roman son derece açıklayıcı ve şiirsel tarzda ve ana karakterlerini merkeze alarak devam eder. Ayrıca romanda doğu ve batı formlara değinilmiş. Doğu ve batı filozofları, yazarları ve entelektüellerinden sürekli örnekler yapılmıştır. Romanda kahramanlara sık sık şiirler atfedilmiştir. Emîn er-Reyhânî romanda birçok yerde alaycı ve hiciv içeren mizahi bakış açısı ile olayları anlatmıştır.

2.1.Romanın Ana Teması

Romanın ana teması Doğu ve Batı değerlerini evrensel bir noktada bağdaştırmaktır. Romanda Doğunun maneviyatı, Batının materyalizmi gerçeklik ve kurgu iç içe kaynaştırılmıştır, romanda Arap ve Amerikan felsefesi ve edebiyatı her iki dilin sözcükleri bir arada kullanılmıştır. Romanın kahramanı Hâlid Doğu'nun saflığı ile yola çıkar ve Batının sert yüzüyle karşılaşır. Ayrıca Hâlid gideceği yeri ideal bir İmparatorluk olarak hayal eder. Doğunun maneviyatını, Avrupa'nın sanatını ve Amerika'nın bilimini birleştirip sentezlemeyi düşünür. Ayrıca eserde Doğunun maneviyatı ve Batının materyalizminin uzlaştırılarak bilgelik ve kehanet öğelerinin ortaya çıkması istenmektedir.

Ayrıca, eserde Doğu ve Batı din birliğinin sağlanarak evrensel bir sentez ortaya çıkartılmak istenmiştir. Bununla birlikte Hâlid sürekli olarak kendine yararlı olacak durumları, geleceğini ve Amerika'daki kaderini ve geleceğini düşünür. Ayrıca Arap dünyasının kendi içindeki mücadeleleri, Osmanlı İmparatorluğu ile olan mücadeleleri ve dinî hoşgörüsüzlük ile ilgili düşünür. Bununla birlikte, Emîn er-Reyhânî dönemin diğer yazarlarına göre iki ayrı kültürü daha iyi sentezlemiştir. Amerika'da geçirdiği birkaç yıl içerisinde elde etmiş olduğu deneyimlerini döndükten sonra Arap halkına uygun bir felsefe geliştirerek bu felsefeyi yürütmeye çalışır. Ayrıca Amerika'nın güçlü ve zayıf yönlerinin olduğunu kabul etmiştir.

O, sürekli Amerikan materyalizmine ve Amerika'nın tutarsız ideallerine öfke duyar. Fakat o halen Amerika'nın geleceğin dünyasında güçlü bir konumda olacağına inanmaktadır. Ayrıca Arap dünyasının kendi siyasi düşüncelerini göreceli din kurallarına saygı duymayı, bilim ve ilerlemeyi kucaklamayı Amerika'daki düşünceler sayesinde öğrenebileceklerini belirtmiştir. Bu ifadeler ve açıklamalar kendisine zulüm edilmesine neden olsa da o kendisini siyasi, kültürel ve manevi iletileri aktaran modern bir peygamber olarak ortaya çıktığını belirtmiştir.

2.2.Romanın Arka Planı

20'li yaşlarında yaşadığı yüzyılda Emîn er-Reyhânî New York'un kültürel dünyasında ilk Arap-Amerikan edebiyat topluluklarının kurulmasına yardımcı oldu. Ebu'l Ala'nın şiirlerinden seçilmiş koleksiyonu 1903 yılında İngilizceye çevirerek yayımladı, ayrıca çeşitli Arapça makaleler ve şiirler yazdı. 1905 yılında Lübnan'a döndü ve birkaç yıl dağda tek başına yaşadı, yine de tamamen izole olmadı ve bir süre boyunca yerel üniversitelerde dersler verdi, deneme, tiyatro ve Arapça şiirlerle ilgilendi.

1910 yılında denemelerinden oluşan Reyhânîyat koleksiyonunu yayımladı ve bölgede olumlu tepkiler aldı ve bu durum Emîn er-Reyhânîyi Arap entellektüelleri arasında güçlü bir üne kavuşturdu, ayrıca bu kitap onun ileri düşünceli ve vizyon sahibi olduğunu ortaya çıkardığı için kendisine Füreyke'li filozof denildi. Bu dönemde, Kitabı'l Hâlid üzerinde çalıştı ve 12 Ocak 1910 tarihinde Lübnan'daki evinde kitabını tamamlamıştır. Kitap Amerika'ya göçün popüler olduğu bir dönemde yayımlandı ve bu dönemde Amerika'ya göç konusu oldukça popüler bir konuydu. Kitap, Amerika'daki göçmenler ve Amerikalı kitap okur severler tarafından ilgiyle karşılanmış olmasına rağmen olağanüstü bir satış başarısına ulaşamamıştır.

3.Romanın Çeşidi

Kitabı'l Hâlid Romanı Romantizm, Postmodernizm ve Amerikan Transandantalizm (Deneyüstüçülük)'inden izler taşır.

Romantizm: Duygu ve coşku önem kazanır. Birey, öznel, akıl, düş gücü, kişisel ön plana alınmıştır. Aşk, ölüm, tabiat, belli başlı konular olarak dikkat çeker.

Romandaki Romantizme Örnek; Hâlid'in kiliseye ve öğretilerine karşı çıkması bireyselliği ön plana çıkarır. Hâlid'in Bayan Gotfry olan aşkı, Necme'nin oğlu Necd'in ani ölümü, Hâlid'in münzevi bir hayat yaşamak için Lübnan'ın ormanlık dağlarına yerleşmesi Romantizme örnek gösterilebilir.

Postmodernizm: Postmodern romanlarda kurgulanmış bir "olay" yoktur. Postmodernist anlatılarda amaç, olay anlatmak değil, olayın yarattığı izlenimleri, duyguları anlatmaktır ki bu da "karamsarlık, yalnızlık, bunalım, gerçek arayışı" gibi duyguların ifadesidir.

Romandaki Postmodernizme örnek: Romanda Hâlid olayları anlatırken olayın yaratmış olduğu etkilerden ve kişiler üzerindeki duygusal etkilerden bahsetmektedir. Bu duygular ise karamsarlık, yalnızlık, bunalım ve gerçeği arayış olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin; Hâlid'in Amerika'da yaşadığı zorluklar nedeniyle Lübnan'a dönmesi ve burada karamsarlığa kapılarak dağlık ormanlara yerleşip münzevi bir hayat yaşamaya başlaması. Ayrıca Hâlid'in Kuzeni Necme ile evlenmek istemesine kilisenin karşı çıkarak onu Afroz etmesi sonucu kendinden kaçması. Bununla birlikte Hâlidin varoluş, din, kilise öğretileri ve Arap toplumu ile ilgili sürekli sorgulamalar yapması ve arayış içinde olması romanda bazı yerlerde şiirlerin bulunması Postmodernizm'e örnek gösterilebilir.

Amerikan Transandantalizmi: 19. yüzyıl başlarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nin New England bölgesinde edebiyat, din, kültür ve felsefe alanında ortaya çıkan yeni fikirlerden meydana gelmiş bir akımdır. Transandantalistler var olan toplumsal kurumların bireyin kendi içindeki iyiliği fark

etmesi ve ona dönmesine mâni olduğuna inanmışlardır. Bu yüzden bireyin kendini keşfine önem vermişlerdir. Kendine güven ve bireysellik ön planda olmuştur.

Romadaki Transandantalizme örnek: Romanda Hâlid'in Amerikan materyalizmine ve tutarsız ideallerine karşı çıkması, Kilisenin düşüncelerine ve öğretilerini eleştirmesi, din adamlarına karşı yeni söylemler ve düşünceler ileri sürmesi. Ayrıca Hâlid'in kendisinin Arap toplumunun içinde bulunduğu karışıklıklara çözüm bulabileceğini ve kendisini siyasi, kültürel ve manevi iletileri aktaran modern bir peygamber olarak ortaya çıktığını belirtmesi, Osmanlı İmparatorluğu yönetimine karşı çıkması ve Osmanlıdan kurtulmanın gerektiğini ifade etmesi Amerikan Transandantalizmine örnek gösterilebilir.

3.1.Romanın Kahramanları

Hâlid: İçinde yaşadığı dönemi ve Arap toplumunun birbirleriyle olan ilişkilerindeki karışıklıklarının nedenini sorgulayan ve çözüm yolları arayan, felsefi düşüncelere sahip, kendine güveni fazla olan ve otoriteye karşı çıkan bir gençtir.

Şekîb: Şair ruhlu, şiir yazar, ticarete yatkın ve Hâlid'e sürekli yardım eden ve ona destek olan bir gençtir.

Bayan Gotfry: Amerikalı entelektüel ve Bahai inancına sahip ve Hâlid'e yolculuklarında eşlik eden kişidir.

Necme: Hâlid'in kuzenidir ve Hâlid'le evlenmek ister fakat kilise evlenmesine engel olur ve başka biriyle evlendirilmiştir.

3.2.Eserin Planı

Giriş bölümünde: Roman Kahramanlarının ruhsal ve duygusal durumları, kişisel özellikleri anlatılmaktadır. Ayrıca Kahramanların Amerika'ya göçü sırasında başlarından geçen zorluklar ve yaşadıkları sıkıntılardan bahsedilmektedir.

Gelişme bölümünde: Hâlid'in ve Şekîb'in tezgâhtarlık yaptıklarından, Amerika'daki Arap göçmenlerin yaşadığı sıkıntılardan, zorluklardan ve Hâlid'in farklı bir hayat tarzı seçmesi sonucu başından geçen olaylar ele alınmıştır. Ayrıca, roman kahramanlarının Lübnan'a geri dönmelerinden ve Lübnan'da yapmış oldukları işler ve olaylar anlatılmıştır.

Sonuç bölümünde ise: Hâlid'in Amerika'dan Lübnan'a döndükten sonra yaşadığı olaylar yaşamış olduğu münzevi hayattan, daha sonra çıktığı yolculuklar ve başından geçen olaylar anlatılmıştır.

4.Yazarın Hayatı

Emîn Er-Reyhânî (Emîn B. Fâris B. Antûn Er-Reyhânî)

24 Kasım 1876 tarihinde Lübnan'da (Füreyke) doğdu. Lübnanlı Arap asıllı Amerikalı yazar olan Emîn er-Reyhânî entelektüel ve siyasi aktivisttir. Ayrıca Kuzey Amerika'da göçmenler tarafından geliştirilen Mehcer Edebiyatı (Göç Edebiyatı) hareketi içinde önemli bir figür ve Arap Milliyetçiliğinin ilk teorisyenidir. 1901 yılında Amerikan vatandaşı olmuştur. Altı çocuklu ailenin en büyüğüdür. Babası Lübnan Mârûnî'lerinden ham ipek üreticisi ve Amerika ile ticaret yapmış bir tüccardı. 1888 yazında önce küçük oğlunu daha sonra büyük oğlu Emîn er-Reyhânîyi Amerika'ya göndermiştir (Abbûd, 1952: 45).

12 yaşındaki Emîn er-Reyhânî gelişinden birkaç ay sonra New York dışındaki bir okula yerleştirilmiş okulda İngilizcenin esaslarını öğrenmiştir. Babası ve amcası Manhattan'da küçük bir mahzende tüccar olarak kendilerine kurmuş oldukları ticarethanede çalışmaya başlamışlardır. Fakat kısa bir süre sonra İngilizce okuyabilen ve yazabilen bir asistana ihtiyaç duymuşlardır. Bu nedenle Emîn er-Reyhânî'yi baş kâtip, tercüman ve iş muhasebecisi olması için okuldan almışlardır. er-Reyhânî ailesi ile birlikte 4 yıl boyunca bu ticari işe devam etmiştir. (en-Neşâşîbî, 1928: 98). Bu süre esnasında Emîn er-Reyhânî iki önemli yazar ve şair olan William Shakespeare ve Victor Hugo'nun eserlerini okumuştur. Bunlar batı edebiyatı ile ilgili okuduğu ilk eserler olmuştur. Zaman içinde Emîn er-Reyhânî'de okuma sevgisi gelişmiştir. er-Reyhânî daha sonra Darwin, Huxley, Spencer, Whitman, Tolstoy, Voltaire, Thoreau, Emerson ve Byron gibi birkaç yazar ve şairin yazılarını okumuştur (Jayyusi, 1977:88).

Emîn er-Reyhânî'de doğal ve gelişmiş bir konuşma yeteneği vardı bu yeteneği sayesinde 1895 yılında Amerika'da Henry Jewet'in düzenlediği bir tiyatro turnesine katılmış ve tiyatrodaki rol almıştır.

Aynı yılın yazında tiyatro topluluğu dağılması üzerine Emîn er-Reyhânî babasının yanına geri dönmüştür. Fakat o, babasının işinde çalışmak istemiyordu bunun üzerine babası, oğluna düzenli bir eğitim vermek istiyordu. Bu nedenle oğlunun hukuk okumasını arzu ediyordu. Bu durum üzerine, Emîn er-Reyhânî bir yıl boyunca gece okuluna devam ederek, sınavları geçerek 1897 yılında New York Hukuk fakültesine girmeyi başarmıştır. Akciğer enfeksiyonu nedeniyle eğitimi kesintiye uğramıştır. Hastalığı nedeniyle ilk yılın sonunda babası onu tedavi olması için Lübnan'a geri göndermiştir (Cebr, 1947: 38).

Ülkesindeki okullarda İngilizce dersler vermeye başlayan Emîn er-Reyhânî, 1897 yılında ilk olarak Arap ve diğer doğu şairlerini incelemiştir. Bu şairler arasında Ebu'l -Alâ ve Ömer Hayyâm vardı. 1899 yılında New York'a geri dönmüş ve Ebu'l-Alâ'nın bazı dörtlüklerini İngilizce'ye çevirmeye karar vermiştir. Çevirinin ilk sürümü 1903 yılında yayımlanmıştır. Bu dönemde New York'ta birkaç edebi ve sanatsal topluluklara katılmıştır. (Amerikan şiir derneği gibi.) Ayrıca New York'ta haftalık olarak Arapça yayınlanan 'Al-Huda' dergisinde yazılar yazmıştır. Böylece o doğu ve batı dünyası arasında köprü kurmayı hedeflemiştir (Hûrî, 1948: 69).

1902 ve 1903 yılında ilk iki kitabı Arapça olarak yayınlanmıştır. 1905 yılında Lübnan dağlarına dönmüş, altı yıl dağlarda yalnız kalmıştır. Yalnız kaldığı dönemde Arapça iki ciltlik deneme, birkaç kısa öykü ve oyunlar yazmıştır. Ayrıca Beyrut Amerikan Üniversitesinde, Lübnan'da bulunan birkaç kurumda, Şam ve Humus şehirlerinde dersler vermiştir. Bununla birlikte ülkesinin Osmanlı yönetiminden kurtulması için diğer ulusal liderlerle birlikte çalışmıştır. Kitabı'l Hâlid'i yalnız başına Lübnan dağlarında kaldığı dönemde yazmıştır. İngilizce yazılan bu eserin içindeki resimleri Halîl Cibrân çizmiştir (er-Reyhânî, 1965: 53).

Emîn er-Reyhânî 1926 yılında Amerikalı sanatçı Bertha Case ile evlenmiştir. Reyhânî 1910 ve 1922 yılları arasındaki dönemde en verimli çağını yaşamış ve politik görüşlerini yaymaya devam etmiştir. Edebi yönden ise İngilizce ve Arapça yayınlar yazmaya devam etmiştir. Bununla birlikte 1922 yılında Arabistan'a seyahatler yaptı bu seyahatlerde gördüklerini yazmış, seyahatlerle ilgili İngilizce ve Arapça olmak üzere 6 kitap yayınlamıştır. Arap milliyetçiliğinin fikri gelişiminde önemli rol oynamış, hiçbir azınlığın veya çoğunluğun olmadığı herkesin eşit olduğu Laik bir devlet anlayışını savunmuştur. Ayrıca Emîn er-Reyhânî kitlelere yapmış olduğu konuşmalarda milliyetçiliğin yayılmasında ve yerleşmesinde rol oynamıştır. Lübnan'da, Amerika'da ve Arap ülkelerinde siyaset ve sosyal reformlarla ilgili konuşmalar yapmıştır. 1920 ve 1930'larda Filistin davasında Arapları savunmuştur. O dönemde kurulan Filistin Anti-Siyonizm Derneğinde aktif rol almıştır. Daha sonra bu dernek Arap Ulusal Ligi adını almıştır (el-Fâhûrî, 1985: IV, 325).

Emîn er-Reyhânî, Arap-Amerikan edebiyatının kurucu babası sayılmaktadır. Ayrıca o, ilk İngilizce deneme, şiir, roman, kısa öykü, sanat eleştirileri ve seyahat yazıları yazan ilk Arap'tır ve bu çalışmalarını Amerika'da yayınlamıştır. Bununla birlikte Emîn er-Reyhânî Edeb el-Mehcer (Göç Edebiyatı)'nın kurucusu olarak kabul edilir. Amerika'da Arapça ve İngilizce eserler yazıp bunları yayınlayan ilk Arap'tır. Onun yazıları, Arap Rönesans'ı ve Çağdaş Arap düşüncesinde öncü bir rol oynamış ve Modern Arap Edebiyatı hareketine öncülük etmiştir. Emîn er-Reyhânî 1940 yılında 64 yaşında Lübnan'da hayatını kaybetmiştir. Lübnan'da Füreike'de bulunan aile mezarlığına defnedilmiştir (Yazıcı, 2002: 183).

Kaynakça

- Abbûd, M. (1952). *Emîn er-Reyhânî*. Kahire.
- Cebr, C. (1947). *Emîn er-Reyhânî*. Beyrut.
- en-Neşâşibî, İ. (1928). *el-Luğatu'l- 'Arabiyye ve'l-ustâz er-Reyhânî*. Mısır.
- er-Reyhânî, A. (1965). *er-Reyhânî ve mu'âşırüh*. Beyrut.
- el-Fâhûrî, H. (1985). *el-Mücez fi'l-edebi'l- 'Arabî ve târîhih*. I-IV. Beyrut.
- Hûrî, R. (1948). *Emîn Reyhânî*. Beyrut.
- Jayyusi, S.K. (1977). *Trends and Movements in Modern Arabic Poetry*. Leiden
- Yazıcı, H. (2002). *Göç Edebiyatı*. İstanbul.